

OPINIE FINALĂ

asupra Proiectului de lege nr. 272 din 25.11.2019 cu privire la modificarea art. 26 și 32
din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului

I. Introducere

Republica Moldova se declară stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Separarea și colaborarea puterilor este piatra de temelie a statului de drept și cea mai puternică garanție pentru buna funcționare a mecanismelor etatice în interesul cetățenilor.

Puterea judecătorească este una din cele trei puteri în stat, separate prin art. 6 din Constituție, însă obligate a colabora în exercitarea prerogativelor ce le revin.

Judecătorul este unicul purtător al puterii judecătorești, fiind persoana investită constituțional cu atribuții de desfășurare a justiției, pe care le execută în baza legii.

În virtutea art. 116 alin.(1) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii. Independența judecătorului este cea mai puternică garanție a legalității și echității actului de desfășurare a justiției. Doar un judecător independent și liber de orice influențe injuste din partea politicului poate emite decizii legale și temeinice.

Legislația ce reglementează statutul judecătorului recunoaște expres faptul că asigurarea socială și materială a judecătorului reprezintă una din condițiile fundamentale ale independenței sale.

Prin urmare, orice inițiativă legislativă ce se referă direct sau indirect la asigurarea socială și materială a judecătorului urmează a fi minuțios analizată prin prisma standardelor internaționale în vederea excluderii oricărui restrînger a independenței. Deși nu poate fi negată competența de legiferare a puterii legislative în acest domeniu, orice diminuare sau restrîngere a garanțiilor sociale și materiale ale judecătorului poate fi admisă doar în condiții excepționale, cu respectarea principiului proporționalității admisibil într-o societate democratică.

În această ordine de idei Asociația Judecătorilor din Moldova – în continuare „Asociația” – reiterează dezacordul expus anterior asupra Proiectului de lege nr. 272 din 25.11.2019 cu privire la modificarea art. 26 și 32 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului – în continuare „Proiect”.

Modificările legislative propuse de autorii Proiectului reprezintă restrînger nejustificate a garanțiilor sociale și materiale ale judecătorilor. Argumentele expuse în nota informativă asupra Proiectului, precum și cele expuse în avizele comisiilor parlamentare și a altor autorități sunt neconvingătoare și rupte din contextul social-economic intern.

Propunerile de modificare a art. 26 și respectiv art. 32 din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului sunt contrare principiului constituțional al independenței puterii judecătorești consfințit de art. 116 din Constituție și dezvoltat în jurisprudența instanței naționale de contencios constituțional. Totodată, inițiativa legislativă vine în contradicție și cu alte principii fundamentale garantate de Constituție, cum ar fi principiul egalității sau principiul proporționalității restrângerii drepturilor și libertăților.

II. Modificarea art. 32 din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului

2.1. În prezent judecătorii beneficiază de pensie specială. Potrivit art. 32 din Legea 544/1995 „(1) Judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

(3) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

(4) În cazul în care judecătorii demisionați sînt numiți iarăși în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă”.

2.2. Autorii Proiectului propun modificarea condițiilor de pensionare a judecătorilor sub aspectul majorării vârstei de pensionare de la 50 la 63 de ani. Se propune modificarea art. 32 din Legea 544/1995 prin introducerea unui nou alineat „începînd cu 1 ianuarie 2028, se stabilește vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru judecători. Atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea anuală a vârstei standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 1”.

De la 1 ianuarie	Vârsta de pensionare
2021	59 ani 6 luni
2022	60 ani
2023	60 ani 6 luni
2024	61 ani
2025	61 ani 6 luni
2026	62 ani
2027	62 ani 6 luni
2028	63 ani

Totodată, autorii propun modificarea actualului alineat 1 din Legea 544/1995, care urmează să devină alineatul 2, cu expunerea în următoarea redacție „judecătorul care a atins vârsta standard de pensionare și a activat cel puțin 20 de ani în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din ultimul salariu de bază, iar pentru fiecare an complet de muncă în funcție de judecător peste minimul de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din ultimul salariu

de bază. Pensia judecătorului se recalculează anual ținându-se cont de evoluția salariului de bază pentru ultima funcție deținută de acesta”.

Astfel, inițiativa legislativă privind modificarea art. 32 din Legea 544/1995 vizează modificarea condițiilor de pensionare a judecătorilor prin majorarea atât a vârstei de pensionare de la 50 la 63 de ani, cât și majorarea vechimii în funcția de judecător de la 12 ani 6 luni la 20 de ani.

2.3. Scopurile declarate ale inițiativei legislative sunt asigurarea unei mai mari echități în sistemul public de pensii, ajustarea condițiilor de pensionare a judecătorilor în sensul apropierii celor din sistemul public de pensii, precum și alinierea condițiilor de pensionare a judecătorilor moldoveni la cele ale judecătorilor europeni.

Argumentele autorilor în favoarea Proiectului se rezumă la faptul că Parlamentul este împuternicit să stabilească condițiile de asigurare a judecătorilor cu pensie specială, fiind în drept a se expune asupra modalității de calcul a cuantumului pensiei, vârstei de pensionare, vechimii în muncă, vechimii în funcția de judecător și oricare alte condiții. Se indică asupra faptului că în raport cu vârsta de pensionare, vechimea în muncă și vechimea în funcția de judecător nu fac obiectul vreunei recomandări internaționale.

2.4. Analizând argumentele aduse în susținerea Proiectului, constatăm o abordare profund descurajantă față de judecători. Restrângerea dreptului constituțional la pensie reprezintă o formă directă de lezare a statutului judecătorilor și implicit o limitare a independenței justiției. De asemenea este îngrijorătoare și distorsionarea unor principii constituționale fundamentale ce rezultă din argumentarea Proiectului.

2.5. Un prin set de observații asupra Proiectului ține de incompatibilitatea acestuia cu principiul independenței justiției consfințit de art. 116 din Constituție și dezvoltat în jurisprudența constantă a Curții Constituționale.

O inițiativă similară cu cea evocată de Proiect a fost adoptată prin Legea 56/2011¹. Art. III pct. 7 din Legea 56/2011 stabilea exact același mecanism de restrângere a condițiilor de pensionare a judecătorilor prin:

- a) majorarea vechimii în funcția de judecător până la 15 ani
- b) majorarea stagiului de cotizare (vechimii totale în muncă) inițial de 22 ani cu majorarea treptată ulterioară până la 35 ani
- c) majorarea vârstei de pensionare inițial la 50 ani 6 luni, cu majorarea treptată ulterioară până la 62 ani pentru bărbați și 57 pentru femei.

Prevederile sus-menționate ale Legii 56/2011 au făcut obiectul unei sesizări la Curtea Constituțională, fiind invocată neconstituționalitatea acestora prin raportare la art. 6, 116 și 121 din Constituție. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011 au fost declarate neconstituționale art. II și pct. 7, 9 din art. III a Legii 56/2011, referitoare la restrângerea condițiilor de pensionare a judecătorilor.

Pentru a statua astfel, instanța de contencios constituțional a reținut că „96. ...unicul exponent al puterii judecătorești este judecătorul. Statutul constituțional al judecătorului nu constituie privilegiul lui personal, ci un bun al întregii societăți, fiind chemat să asigure protecția eficientă a drepturilor fiecărui membru al societății. Remunerația judecătorului, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezintă una din componentele de bază ale independenței lui, fiind o contrabalansă la restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse lor de societate. Numai menținerea acestui echilibru permite justițiabililor de a manifesta încredere în competența, independența și imparțialitatea judecătorilor”.

Totodată, Curtea s-a expus tranșant în sensul că „104. Apreciind garanțiile materiale și sociale ale judecătorilor drept unul din pilonii independenței lor, Curtea

¹ Legea nr. 56 din 09.06.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

atestă în ultimii ani în Republica ” Moldova unele restrângeri aplicate judecătorilor fără a fi prevăzute compensații echivalente. Măsurile anterioare, care au diminuat asigurarea materială și socială a judecătorilor, precum și cele contestate, expuse în §21, sunt interpretate de Curte ca ingerințe în independența judecătorilor”.

Un aspect important relevat de Curte este și faptul că „105. ...statutul judecătorului nu trebuie raportat sau asimilat cu cel al altor autorități publice, indiferent de ierarhia acestora în stat”.

În această ordine de idei, condițiile de pensionare a judecătorilor nu pot fi modificate discreționar, ci doar cu respectarea principiului constituțional al independenței justiției așa cum acesta este dezvoltat în jurisprudența Curții Constituționale și consfințit în actele internaționale relevante.

Sub acest aspect, delimitarea dintre dreptul la pensie (condițiile de pensionare) și pensia propriu-zisă (cuantumul acesteia) care rezultă din argumentarea Proiectului o calificăm ca fiind artificială. Conceptul de pensie specială a judecătorilor nu poate fi restrâns doar la formula de calcul a acesteia (cuantum) precum invocă autorii Proiectului, acesta circumscrie și condițiile de pensionare. În acest sens art. 10 din Legea 156/1998² dispune tranșant că „*pensia specială reprezintă pensia publică stabilită și plătită conform prevederilor altor legi*”. Condițiile de pensionare a judecătorilor sunt stabilite în Legea 544/1995³, care are caracter special în raport cu Legea 156/1998, prin urmare este evidentă intenția legiuitorului de a atribui caracter special și condițiilor de stabilire a pensiei pentru limită de vârstă. Acest punct de vedere rezultă (deși este prezentat în mod eronat) și din argumentele autorilor care în nota informativă la Proiect afirmă că „*în condițiile menținerii pensiei speciale pentru judecători, proiectul urmărește ajustarea condițiilor de pensionare ale acestora, în așa fel încât să le apropie de cele aplicate în cadrul sistemului public de pensii, fără însă a le egala, menținând prin urmare caracterul lor special*”. Abordarea autorilor nu poate fi acceptată, or caracterul special al condițiilor de pensionare nu este determinat de diferențierea în raport cu alte categorii de salariați, ci de exigențele statutului de magistrat garantat prin Constituție și alte norme infraconstituționale.

Condițiile de pensionare a judecătorilor fac parte din conceptul de pensie specială. Sub acest aspect Curtea Constituțională s-a pronunțat în sensul că „41. ...principiul independenței justiției apără pensia specială a judecătorilor, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu”⁴.

Un alt aspect ce face inacceptabilă inițiativa legislativă a autorilor este faptul că se pornește de la premisa generală a existenței unei largi discreții la elaborarea politicii legislative în domeniul pensiilor. Premisa generală însă capătă valențe speciale în cazul garanțiilor sociale și materiale ale judecătorilor. Orice ingerință asupra asigurării sociale și materiale a judecătorului poate opera doar în condiții excepționale și cu respectarea echilibrului între limitările inerente statutului și nivelul de compensare a acestora. Acesta este punctul de vedere și al actelor internaționale care reflectă standardele independenței justiției. Mai mult ca atât, contrar argumentelor expuse de autorii Proiectului privind lipsa unor standarde internaționale ce ar viza condițiile de pensionare a judecătorilor, atragem atenția asupra prevederilor Cartei Europene cu privire la statutul judecătorului care dispune că „statele-membre ale Consiliului Europei trebuie să tindă spre sporirea garanțiilor sociale ale judecătorului și în nici un caz nu se admite reducerea garanțiilor

² Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

³ Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului.

⁴ Hotărârea Curții Constituționale nr. 25 din 27.07.2017.

sociale deja admise prin lege”.

2.6. Un alt argument împotriva restrângerii condițiilor de pensionare a judecătorilor este faptul că se încearcă aplicarea unui tratament diferențiat față de judecători în raport cu alte categorii de salariați. Astfel, reiterăm că pensia specială a judecătorilor (inclusiv condițiile de obținere a dreptului de pensionare) nu reprezintă un privilegiu, fiind dictat pe de o parte de rolul și misiunea judecătorului într-o societate democratică, iar pe de altă parte de limitările și incompatibilitățile inerente statutului de magistrat.

În considerarea misiunii și a statutului, legiuitorul a asigurat cu pensie specială nu doar judecătorii, ci și alți funcționari. Cu titlu de exemplu, Legea 1544/1993⁵ prevede condiții speciale similare de pensionare. De menționat că Legea 1544/1993 se aplică aplică în raport cu: militari ai Forțelor Armate, colaboratori ai Serviciului de Protecție și Pază de Stat, ofițeri de informații și securitate, persoane din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, persoane din efectivul de comandă suprem și colaboratori care îndeplinesc serviciul special prin contract în cadrul Centrului Național Anticorupție, funcționari publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, pensionari din rândul militarilor forțelor armate, al organelor securității statului, al persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, al persoanelor care au îndeplinit serviciul militar sau special prin contract în cadrul organelor similare anterioare celor nominalizate, inclusiv ale fostei U.R.S.S., și familiile acestora. Astfel, art. 13 lit. b) din Legea 1544/1993 acordă dreptul la pensie pentru vechime în muncă pentru *„militarii care au satisfăcut serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, eliberați din serviciu pentru limită de vârstă sau din motive de boală, care, în ziua eliberării din serviciu, au o vechime totală în muncă de cel puțin 25 de ani calendaristici, din care cel puțin 12 ani și 6 luni în serviciul militar sau în serviciul în organele afacerilor interne”*.

Prin urmare condițiile speciale de pensionare reprezintă o normalitate pentru funcționarii structurilor de forță, fapt care nu poate fi pus la îndoială tocmai din cauza condițiilor de activitate și a limitărilor inerente statutului, aspecte ce se reflectă și în cazul judecătorilor. În aceste condiții nu poate fi acceptat tratamentul vădit diferențiat promovat de autorii Proiectului în raport cu judecătorii.

2.7. Inițiativa legislativă de modificare a art. 32 din Legea 544/1995 nu poate fi acceptată nici din cauza disproporției vădite dintre restrângerile propuse și condițiile obiective existente.

Pentru o justă apreciere a proporționalității, considerăm oportun a menționa că în Republica Moldova se atestă o tendință accentuată de limitare a garanțiilor sociale ale judecătorilor. Sub acest aspect, una dintre cele mai drastice limitări a fost lipsirea judecătorilor de dreptul la acordarea spațiului locativ.

În varianta sa inițială, Legea 544/1995 reglementa pe larg acest drept, judecătorii fiind asigurați cu locuințe prin atribuire. Potrivit art. 30 alin.(1) din Legea 544/1995 (actualmente abrogat), *„în cazul în care judecătorul nu este asigurat cu locuință sau este necesară îmbunătățirea condițiilor lui locative, ori nu i s-a atribuit suprafața de 15 m² suplimentară convenită, autoritatea administrației publice locale este obligată ca în cel mult 6 luni de la data apariției sus-numitelor circumstanțe să asigure judecătorul cu locuință (apartament sau casă) luând în calcul suprafața locativă suplimentară de 15*

---

⁵ Legea nr. 1544 din 23.06.1993 asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne

m²". Totodată era prevăzută transmiterea gratuită a locuinței în proprietate privată judecătorului după încheierea a 10 ani de activitate în calitate de judecător.

A doua modalitate de asigurare cu locuință era prevăzută la alin.(3) al aceluiași art. 30. Potrivit normei nominalizate, *„dacă judecătorul este de acord, el poate primi în schimbul locuinței un împrumut fără dobândă de la bugetul de stat ca să-și cumpere sau să-și construiască un apartament cooperatist sau o casă, împrumutul urmînd să fie rambursat de la bugetul local în cazul în care acesta a lucrat în funcție de judecător cel puțin 10 ani”*.

Judecătorii care nu au primit locuință în condițiile alin. (1), aveau dreptul la reparația cheltuielilor pentru chirie și servicii comunale până la primirea locuinței sau dreptul la un apartament cooperatist ori casă cumpărată de instanța judecătorească din mijloacele bugetului care o finanțează.

Un alt aspect foarte important era faptul că familiei judecătorului decedat i se păstra dreptul de a primi locuință în temeiurile existente la data decesului.

Art. 30 a fost abrogat prin Legea 90/2009⁶, iar judecătorii au fost implicit lipsiți de dreptul la locuință în sens larg.

Totodată, diminuarea garanțiilor sociale are loc pe fundalul unui volum tot mai mare de dosare examinate de instanțele judecătorești, insuficiența remunerației funcționarilor instanțelor judecătorești, fapt ce duce la concedieri frecvente, expunerea tot mai mare a judecătorilor.

În aceste împrejurări, argumentele autorilor referitoare la salarizarea judecătorilor nu sunt convingătoare și nu pot servi ca justificare pentru limitările propuse. La etapa actuală este implementat un sistem unitar de salarizare în sectorul bugetar. Astfel, salariile judecătorilor au fost determinate prin raportare la criteriile unice de determinare a salarizării în sectorul bugetar. Astfel, potrivit art. 6 alin.(2) din Legea 270/2018⁷ *„evaluarea funcțiilor incluse în registrul funcțiilor din sectorul bugetar, ierarhizarea și echivalarea acestora, în vederea stabilirii salariilor de bază, atît între grupuri ocupaționale, cît și în cadrul aceluiași grup, au la bază următoarele criterii generale: a) studii, cunoștințe și experiență; b) complexitate, creativitate și diversitate; c) responsabilitate decizională; d) conducere, coordonare și supervizare; e) comunicare; f) condiții de muncă; g) efort fizic și mental”*.

Deci salariul judecătorilor a fost stabilit prin lege organică la un nivel comparabil cu alte categorii de funcționari cum sunt: procurorii, înalții demnitari de stat din cadrul Guvernului și Parlamentului, conducătorii și membrii Curții de Conturi și Consiliului Concurenței, altor persoane cu funcții de demnitate publică la nivel central (Avocatul Poporului, Adjunct al Avocatului Poporului etc.).

În acest context urmează a fi apreciate critic și argumentele autorilor referitoare la condițiile de pensionare a judecătorilor în diverse țări europene. Considerăm aceste argumente ca fiind rupte din context, or judecătorii statelor europene enumerate de autori beneficiază de garanții sociale net superioare față de judecătorii moldoveni, iar o aprecierea rezonabilității vârstei de pensionare poate fi făcută doar prin luarea în considerare a tuturor acestor garanții.

Astfel, considerăm că măsurile care diminuează asigurarea materială și socială a judecătorilor, fără a fi însoțite de compensații echivalente, reprezintă ingerințe asupra independenței judecătorilor.

III. Abrogarea art. 26 alin.(3) din Legea nr. 544/1995 privind statutul

⁶ Legea nr. 90 din 04.12.2009 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

⁷ Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

judecătorului

3.1. Art. 26 alin.(3) din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului dispune că *„judecătorului demisionat sau pensionat i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucrați în funcția de judecător. Totodată, în calculul indemnizației unice de concediere pentru judecătorul demisionat și reîntors în funcție se ia timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii”*.

3.2. Autorii Proiectului propun abrogarea textului nominalizat din considerentul că aceștia nu văd temei pentru plata indemnizației unice la concediere, motivând prin faptul că judecătorul beneficiază pe perioada activității de un salariu de funcție semnificativ și de condiții speciale de pensionare. Adicional se motivează prin raportarea indemnizației la pensia medie în sistemul public de pensii.

3.3. Argumentele lapidare expuse în fundamentarea propunerii de abrogare a indemnizațiilor unice de concediere a judecătorilor nu relevă esența chestiunii abordate. Din modul de formulare a argumentelor autorilor rezultă caracterul arbitrar și contrar garanțiilor constituționale fundamentale ale statutului judecătorului al acestor argumente. Prin urmare, propunerea legislativă categoric nu poate fi acceptată.

3.4. În general, indemnizația de concediere face parte din garanțiile sociale nu doar a judecătorilor, or în conformitate cu art. 17 din Legea 199/2010⁸ aceasta este parte componentă a statutului tuturor persoanelor cu funcții de demnitate publică.

Chiar din titlul art. 17 din Legea 199/2010 rezultă că indemnizația unică de concediere reprezintă o garanție socială în legătură cu încetarea mandatului. Potrivit regulii generale instituite prin art. 17 alin.(2) din legea nominalizată, indemnizația de concediere *„nu se acordă în cazul în care demnitarul a activat în funcția respectivă mai puțin de 2 ani, în cazul revocării sau eliberării din funcție a demnitarului pentru motive imputabile acestuia, indicate în actul administrativ de revocare sau de eliberare din funcție, precum și în cazul reîncadrării demnitarului în condițiile art. 18 alin. (2)”*. În aceeași ordine de idei dispune și art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995, care acordă dreptul la indemnizație unică de concediere doar *„judecătorului demisionat sau pensionat”*. În continuarea acestei idei, art. 25 alin.(3¹) din Legea 544/1995 dispune că *„eliberarea din funcție a judecătorului în baza temeiurilor specificate la alin. (1) lit. b), f), g), g⁵) și i) atrage lipsirea acestuia de dreptul la indemnizația unică de concediere, prevăzută la art. 26 alin. (3)”*.

Prin urmare, indemnizația unică de concediere, atât în ipoteza generală, cât și în cazul particular al judecătorilor reprezintă o recompensă pentru exercitarea onorabilă a mandatului în condițiile respectării tuturor exigențelor legale și morale inerente statutului. Aceasta are menirea de a asigura stabilitatea financiară a judecătorului demisionat sau pensionat, care pe parcursul întregii cariere profesionale a fost limitat drastic în drepturile sale social-economice, în special dreptul la libera inițiativă economică sub toate aspectele sale.

Totodată, indemnizația unică de concediere reprezintă o puternică măsură de stimulare pentru întreg corpul profesional. Pentru judecătorii tineri este un stimul în sensul construirii unei cariere onorabile în magistratură, iar pentru ceilalți judecătorii, un stimul pentru exercitarea conștiințioasă a atribuțiilor funcționale până la încetarea mandatului.

Prin prisma naturii juridice și a funcțiilor sale indemnizația unică de concediere urmează a fi net delimitată față de salariu și pensie. Salariul este stabilit prin raportare

⁸ Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.

la cheltuielile curente în scopul asigurării unui trai decent pe perioada exercitării mandatului. Pensia este stabilită în scopul asigurării unui nivel de trai după încetarea mandatului comparabil cu cel din timpul exercitării mandatului. Anume astfel este privită pensia judecătorului de actele internaționale relevante, inclusiv cele menționate în nota informativă la Proiect. În contrast cu salariul de funcție și cu pensia pentru limita de vârstă, indemnizația de concediere reprezintă o compensare pentru restrângerea drepturilor politice și social-economice pe întreaga perioadă de exercitare a mandatului.

Abordarea indemnizației unice de concediere prin raportare la salariu și pensie este inoportună. Unicul criteriu relevant în această situație este coraportul dintre restrângerile ce țin de esența mandatului și nivelul de compensare a acestora. Din acest punct de vedere, argumentele autorilor Proiectului privind abrogarea art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995 sunt irelevante, ceea ce echivalează cu lipsa de motivare. Iar în măsura în care o anumită măsură legislativă nu este însoțită de argumente convingătoare, ne aflăm în prezența arbitrariului (contrarietate cu principiile constituționale), cu excepția cazului în care există un drept discreționar absolut. În sensul insuficienței argumentării s-a expus și Guvernul prin adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 192 din 25.03.2010 pentru aprobarea Avizului la proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

3.5. Un alt argument în favoarea inadmisibilității/ilegalității abrogării art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995 este faptul că indemnizația unică de concediere reprezintă una din modalitățile de asigurare socială și? materială a judecătorului în vederea garantării principiului constituțional al independenței sale. Astfel, atât art. 26 alin.(3), cât și întreaga Lege 544/1995, dezvoltă la nivel infraconstituțional și asigură aplicarea practică a principiului independenței judecătorului. Din acest considerent, criteriul principal în funcție de care urmează a fi apreciată legalitatea restrângerii oricărei forme de garanție socială și materială ale judecătorilor este principiul independenței judecătorului consfințit de art. 116 din Constituție.

Atragem atenția asupra faptului că în viziunea Curții Constituționale (pct. 40 din Hotărârea nr. 25 din 27.07.2017), „este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) judecătorilor (*s.n.*), acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți judecătorii, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat”.

Astfel, reieșind din rațiunile instituirii și din natura juridică a indemnizației unice de concediere, considerăm că inițiativa legislativă propusă de autorii Proiectului privind abrogarea art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995 este contrară art. 116 din Constituție. Lipsirea judecătorilor de una din formele de asigurare materială cum este indemnizația unică de concediere, reprezintă o ingerință asupra independenței.

3.6. Dintr-un alt punct de vedere, legalitatea abrogării art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995 urmează a fi abordată și prin prisma principiului egalității și nediscriminării, consfințit de art. 16 din Constituție. În această ordine de idei, ținem să menționăm faptul că propunerea de lipsire a judecătorilor de indemnizația de concediere este formulată în contrast cu menținerea în continuare (trecerea sub tăcere) a indemnizațiilor de concediere similare ale altor categorii profesionale similare. Cu titlu de exemplu putem menționa că potrivit art. 62 alin.(2) din Legea 3/2016⁹ „după încetarea raporturilor de serviciu,

⁹ Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură.

procurorul cu o vechime în funcția de procuror de peste zece ani, în temeiul art. 57 alin. (1) lit. b) și c) sau al art. 58 alin. (1) lit. a) și b), dacă circumstanțele care determină încetarea raporturilor de muncă nu afectează prestigiul Procuraturii și reputația procurorilor, beneficiază de o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii ultimului salariu lunar la numărul de ani complet lucrați în funcția de procuror". Indemnizația de concediere în cazul procurorilor este practic identică cu cea a judecătorilor, ținând cont și de faptul că potrivit Anexei nr. 4 a Legii 270/2018¹⁰ salariile judecătorilor și procurorilor sunt aproximativ egale (comparabile).

Adițional atragem atenția asupra faptului că și alte categorii de funcționari publici beneficiază de indemnizații unice de concediere:

- ofițerii de protecție din cadrul Serviciului Protecție și Pază de Stat în temeiul art. 47 din Legea 134/2008¹¹. Quantumul indemnizației variază între 6 și 20 de salarii lunare în dependență de vechimea calendaristică în serviciu;
- colaboratorii Centrului Național Anticorupție în conformitate cu art. 35 din Legea 1104/2002¹². Quantumul indemnizației variază între 5 și 20 de salarii lunare în dependență de vechimea în serviciu;
- funcționarii publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne conform art. 49 din Legea 288/2016¹³. Quantumul indemnizației variază între 3 și 18 de salarii lunare în dependență de vechimea calendaristică în organele apărării naționale;
- aleșii locali conform art. 25 din Legea 768/2000¹⁴. Quantumul indemnizației unice este egală cu salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent.

În aceste condiții se constată un tratament diferențiat între judecători și alte categorii profesionale cu statut similar. Acest aspect nu este argumentat nici de autorii Proiectului dar nici de către autoritățile care au dat aviz pozitiv. Reiterăm că indemnizația unică de concediere a judecătorilor nu poate fi anulată în mod arbitrar mai ales prin implementarea nejustificată a unor tratamente diferențiate între categorii profesionale cu statut similar.

3.7. Un alt aspect trecut sub tăcere atât de autorii Proiectului, cât și de celelalte autorități ce s-au expus asupra acestuia, este proporționalitatea măsurii propuse. Astfel, restrângerea independenței judecătorilor prin lipsirea acestora de indemnizația unică la concediere (parte componentă a garanțiilor sociale și materiale) nu este proporțională cu situația invocată de autorii Proiectului ca fiind determinantă pentru măsura propusă.

Unicul argument al autorilor Proiectului este pretinsa suficiență a salariului și pensiei pentru asigurarea socială și materială a judecătorilor în vederea asigurării veritabilei independențe a justiției.

Referitor la salariul de funcție al judecătorilor, menționăm că acesta a fost stabilit prin Anexa nr. 4 a Legii 270/2018 în conformitate cu grila de salarizare unică în sectorul bugetar. Astfel, determinarea coeficientului de salarizare a judecătorilor s-a făcut *ab initio* prin raportare la celelalte grupuri ocupaționale stabilite de legea menționată. În acest sens, art. 6 alin.(2) din Legea 270/2018 „*evaluarea funcțiilor incluse în registrul funcțiilor din sectorul bugetar, ierarhizarea și echivalarea acestora, în vederea stabilirii salariilor de bază, atât între grupuri ocupaționale, cât și în cadrul aceluiași grup, au la*

¹⁰ Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

¹¹ Legea nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul Protecție și Pază de Stat.

¹² Legea nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție.

¹³ Legea nr. 288 din 16.12.2016 cu privire la funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne

¹⁴ Legea nr. 768 din 02.02.2000 privind statutul alesului local.

bază următoarele criterii generale: a) studii, cunoștințe și experiență; b) complexitate, creativitate și diversitate; c) responsabilitate decizională; d) conducere, coordonare și supervizare; e) comunicare; f) condiții de muncă; g) efort fizic și mental”.

La momentul determinării salariului de funcție al judecătorilor prin Anexa nr. 4 a Legii 270/2018, art. 26 alin.(3) din Legea 544/1995 era în vigoare. Deci a fost luat deja în considerare impactul stabilirii salariului de funcție asupra cuantumului indemnizației unice de concediere a judecătorilor, acesta fiind exprimat sub formă de cotă procentuală din salariu mediu lunar înmulțit la numărul de ani complet lucrați în funcția de judecător. Mai mult ca atât, adoptarea Legii 270/2018 în condițiile păstrării indemnizației unice de concediere a judecătorilor reprezintă o evaluare a nivelului asigurării sociale și materiale a judecătorilor în raport cu restricțiile și incompatibilitățile inerente statutului. Acest fapt este valabil pentru toate categoriile profesionale beneficiare de indemnizații unice de concediere.

Urmând această logică, rezultă că anularea indemnizației unice de concediere poate fi justificată doar prin acordarea unor alte garanții sociale care să păstreze acel raport de rezonabilitate determinat deja de legiuitor între restricțiile și incompatibilitățile inerente statutului de judecător și nivelul compensării acestora prin acordarea garanțiilor sociale și materiale. Din acest punct de vedere disproporția ce rezultă din Proiect este evidentă.

**Cu deosebit respect și considerațiune,
Președintele Asociației Judecătorilor RM**

Clima Vladislav